

1978

'83

'8

Voor '78:
velours

40 jaar theatertextiel

De samenstelling van de stoffen is gewijzigd, maar het zijn vooral de veranderde aard en omvang van voorstellingen en evenementen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van theaterdoek. Zichtlijnen ging te rade bij een aantal ondernemers in theatertextiel. |

TEKST: ALEX BURMAN |

Materiaaltechnisch is vooral de overgang van organische stoffen zoals katoen en jute naar synthetisch garen als trevira een opvallende ontwikkeling - zowel in cosmetisch opzicht als met betrekking tot veiligheidsaspecten. Daarnaast is er een aantal gebeurtenissen en evenementen die in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de evolutie van theatertextiel.

Schilderen

De jaren negentig betekenden de gestage ondergang van beschilderd doek waarvoor meestal wit katoen werd gebruikt. Niet volledig, want voor hedendaagse voorstellingen van bijvoorbeeld opera en dans worden nog steeds doeken beschilderd, maar doordat de mogelijkheden en de kwaliteit van printen zich sterk ontwikkelden, werd printen al snel populairder; tot afgrijzen van decorschilders natuurlijk. Astrid Wiegiers van Theatex herinnert zich de discussies: "Er zat geen diepte in, geen perspectief en het was een opgeblazen foto, maar tegelijkertijd kwamen er van de Rietveld Academie van de opleiding Decor Schilderen leerlingen die met een penseeltje een doek van tien bij acht te lijf gingen." Het kostenaspect gaf de doorslag.

Opzicht en doorzicht

Al eerder werd de kiem gelegd voor projectie; nóg een reden waarom geschilderde decors in onbruik raakten. De aanleiding daarvoor was de opkomst van grote housefeesten en festivals die werden opgeluisterd met lasershows. Zilvervoile bleek uitermate goed te reageren op laserlicht en werd dus al snel aan de man gebracht als 'laserdoek'.

Voor projectie was er aanvankelijk alleen keuze uit opzicht en doorzicht. Inmiddels zijn de eigenschappen van doek zodanig verbeterd, dat het zelfs mogelijk is om te projecteren op doek dat vrijwel zwart is.

Projectie wordt ondertussen op zijn beurt beconcurrerd door de toepassing van led-schermen. Om meerdere redenen een streep door de rekening van leveranciers van theatertextiel met als belangrijkste dat de aanschaf van led-schermen zo'n hoge investering vergt, dat gebruikers

Decorschilder Rob Scholman, FOTO: THEATEX

Gaasdoek

Lasershow's

Sensation

8

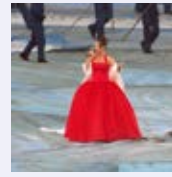
'93

'98

Zilvervoile

Satijndoek

Opening Arena:
grootste beschilderde
doek ooit

ze heel lang gebruiken om de kosten eruit te halen, wat vervangingsinvesteringen blokkeert.

Groter

Onder invloed van grote feesten als Sensation, in 2000 georganiseerd door ID&T, veranderde de rol van doek, onder meer omdat de schaal veel groter werd. Die schaalvergroting zette al eerder in. "De opening van de Arena in Amsterdam in 1996," haalt Marjon Franken van ShowTex aan, "dat werd zo'n beetje het grootste gebouw voor concerten en daar wilde men sfeer in aanbrengen. Dat begon meteen al bij de opening, waarvoor Theatex

Volendam

Natuurlijk speelt brandveiligheid een enorm belangrijke rol in de geschiedenis van theatertextiel. Eind jaren negentig werd er permanent brandvertragend doek geïntroduceerd, wat impregneren en de periodieke herhaling daarvan overbodig maakte, maar de theater- en eventensector kwam pas écht op scherp te staan na de brand in Café Het Hemeltje in Volendam op nieuwjaarsnacht van 2000/2001, waarbij veertien mensen omkwamen en meer dan tweehonderd mensen verwondingen opliepen. De brandweer en de overheid wilden vanaf dat moment certificaten zien en het lastige

"Zolang Frankrijk vasthoudt aan hun eigen M1-norm krijgen we geen Europese norm."

toen een gigantisch doek leverde. Die nieuwe, veel grotere locatie zorgde ervoor dat grootschalige evenementen steeds meer voorkwamen." Dit doek gold toen als het grootste, beschilderde doek ooit en had de afmetingen van het voetbalveld van de Arena.

was dat dat onder de Algemene Politieverordening viel, waardoor er per gemeente andere eisen konden worden gesteld. Dat is gelukkig wel veranderd, maar er is tegelijkertijd nog steeds geen Europese norm. Naar verluidt wordt er wel aan gewerkt. "Was het

>>

The Mondriaanhouse, FOTO: MIKE BINK FOTOGRAFIE

2001
Volendam

Polystretch

'98

Permanent
vlamvertragend
(trevira)

Geprint doek

'03

Electrische
trekkenwand

'0

maar waar”, verzucht Astrid Wiegiers. “Zolang Frankrijk vasthoudt aan hun eigen M1-norm, die nergens anders wordt gehanteerd, krijgen we geen Europese norm; puur chauvinisme!”

Kleurverschuiving

Aanvankelijk, zo’n tien à vijftien jaar geleden, maakte het eerste gebruik van led-armaturen het er niet gemakkelijker op. Marjon Franken: “Bij de eerste led-verlichting gebeurde het dat een nachtblauw doek ineens rood-paars werd. Toch vervelend als je denkt dat je een nachtblauwe afstopping levert. Dat was met name in combinatie met permanent brandvertragend textiel, maar er is gelukkig veel veranderd in de kwaliteit van led en ook in de manier waarop doeken worden ingeverfd en daar lopen we tegenwoordig niet meer tegenaan.”

Investering

“Het is een trend van de laatste jaren dat dingen veel duurzamer moeten zijn”, meldt Nienke Walet van Ron de Groot Theatertextiel. “Mensen kiezen voor zwaardere kwaliteiten die twintig jaar meegaan. Het zijn investeringen voor de langere termijn geworden.” Marjon Franken: “Er wordt ook continu gewerkt aan verbetering van het hergebruik en leveranciers kiezen voor andere manieren van impregneren en verven. Wij verwerken zelf bijvoorbeeld onze textielresten tot akoestische baffles; allemaal beter voor het milieu.” Nienke Walet en Astrid Wiegiers signaleren ook de verleidingen van theatertextiel uit het Verre Oosten. Astrid Wiegiers is niet enthousiast: “Een aantal producenten van theater-textiel is naar China verhuisd. Maar vervolgens leveren ze per container, moet je vooruitbetalen en tegen de tijd dat de container voor de helft leeg is, begint de kwaliteit je tegen

Wedding Morning Mist, FOTO: SHOWTEX

3D-gaas
Holo-Gauze/PepperScrim

te staan en kun je het afschrijven." Nienke Walet: "Wij kiezen uitsluitend voor hoogwaardig materiaal dat voldoet aan Europese normeringen. De Chinese markt lonkt, maar ondanks de mogelijkerwijs lagere inkooprijzen houden wij vast aan hoogwaardige en duurzame kwaliteit."

Er kunnen tegenwoordig aanzienlijk zwaardere doeken worden geproduceerd. Nienke Walet: "Vroeger zag je veel zware geluidsschermen en -panelen om het geluid in ruimtes te verbeteren, maar inmiddels zijn er ook stoffen van slechts enkele millimeters dik die uitstekende akoestische eigenschappen hebben."

Natuur

Bij Ron de Groot heerst een voorkeur voor organisch materiaal. Nienke Walet: Wij werken heel veel gewoon met katoen. Wel velours natuurlijk, maar gemaakt met meer

dan 90% aan katoen. Natuurlijke stoffen, mits ze bij de fabricage goed behandeld worden, gaan verschrikkelijk lang mee en zijn net zo goed brandvertragend."

"Er zat geen diepte in, geen perspectief en het was een opgeblazen foto."

Astrid Wiegiers staat daar anders in: "Vroeger was alles van katoen en dat is niet per se beter. Nu heb je meer 'showy' dingen en meer glimmende materialen. Vroeger had je ook glimmende materialen, maar daar zaten dan vlekken in omdat het bespoten was om brandvrij te zijn."

"Doordat er met andere materialen wordt gewerkt om doek brandvertragend te maken en vanuit milieu- en gezondheidsoverwegingen," vertelt Marjon Franken, "zie je wel een kwaliteitsverschil ten opzichte van materialen die twintig jaar geleden werden geleverd en dat is niet altijd ten goede. Ik vind dat mensen er zich bewust moeten zijn waar het vandaan komt dat stoffen tegenwoordig anders aanvoelen en er anders uitzien."

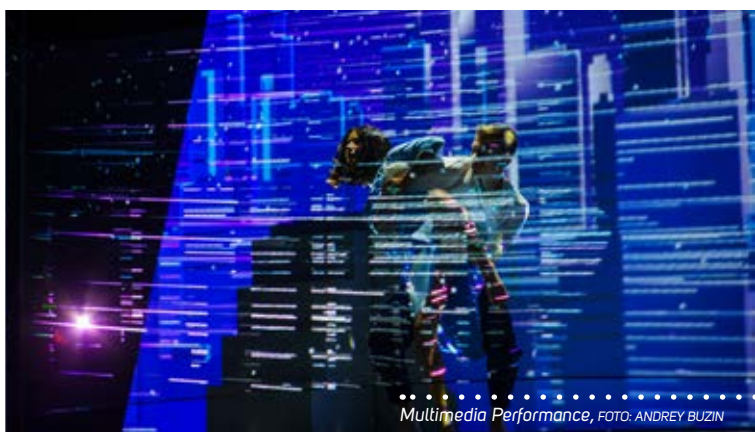
Toveren

Een van de meest opzienbare ontwikkelingen van de laatste jaren is gaas voor holografische projecties. Het is een vorm van theatergaas dat is voorzien van een coating met een zeer hoge reflectiewaarde. Erop geprojecteerde beelden krijgen een overtuigende, solide vorm, terwijl mensen of objecten die erachter staan - mits secuur aangelicht - een integraal onderdeel van het totaalbeeld lijken uit te maken. Zo versmelten projecties en live uitvoeringen op een toverachtige manier. Het leuke is dat het effect ook stand houdt wanneer het door camera's wordt geregistreerd en deze techniek is dus ook geschikt voor tv en video. Sowieso zijn er van theaterdoek in combinatie met projectie nog veel spectaculairder resultaten op het gebied van 3D te verwachten, waarmee binnen het eeuwenoude vak van theatertextiel ambacht en hightech hand in hand gaan. <<

Met dank aan Astrid Wiegiers van Theatex, Marjon Franken van ShowTex, Nienke Walet van Ron de Groot Theatertextiel.

Milje Plateaux, FOTO: SHOWTEX

Multimedia Performance, FOTO: ANDREY BUZIN